

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

БОБРОВИЦЬКА СВІТЛАНА ФЕДОРІВНА

УДК 378.018.43:004-057.875]:37.091.12.0.11.3-051:004(043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка (м. Суми), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Семеніхіна Олена Володимирівна,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка,
завідувач кафедри інформатики (м. Суми).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Набока Ольга Георгіївна,
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний
педагогічний університет»,
перший проректор (м. Слов'янськ);

кандидат педагогічних наук, доцент
Акімова Олена Михайлівна,
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради,
доцент кафедри педагогіки і психології
(м. Харків).

Захист відбудеться 24 вересня 2020 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.03 у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87.

Автореферат розіслано 21 серпня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



О. Ю. Кудріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Поширення інформаційних технологій і засобів, вимушене використання засобів інтернет для організації навчання в умовах карантину, потреба удосконалення методик навчання обумовлюють переосмислення професійної підготовки вчителя, який сьогодні відповідно до соціальних запитів має бути підготовленим до використання технологічних засобів, у т.ч. електронних, з метою всебічного розвитку особистості учнів, їх адаптації до життя в інформаційному світі. Зазначене обумовлює важливість для вчителя здатності оперувати електронними освітніми ресурсами і сприймати їх як інструмент формування в учнів навичок, важливих упродовж життя та для професійної реалізації, й актуалізує потребу вдосконалення підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Основні положення щодо національної освіти і ролі педагогічних працівників знайшли відображення у законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про загальну середню освіту» (2020), у Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) (1991 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні (2013 р.), Концепції «Нової української школи» (2016 р.), Професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018 р.) та ін. Про нові вимоги до структури змісту освіти і умов реалізації освітнього процесу, що передбачає кардинальну зміну процесу підготовки вчителів початкової школи в умовах розвитку інформаційного суспільства, наголошено в указах Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2003 р.), «Про невідкладні заходи щодо забезпечення та розвитку освіти в Україні» (2005 р.), «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні» (2008 р.), Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 – 2020 рр. (2018 р.), основною метою якої є реалізація ініціатив «Цифрового порядку денного України 2020» (2018 р.), що охоплює широкий спектр напрямів, одним із яких є сфера освіти, та інші державні документи, спрямовані на забезпечення відповідних умов для ефективного використання інформаційних технологій з метою вдосконалення освітнього процесу на всіх рівнях освіти, у тому числі й у початковій школі.

Теоретичною основою дослідження слугують наукові праці, у яких:

– визначено теоретичні та методологічні засади підготовки вчителя (Т. Дерєка, О. Лаврентьєва, О. Набока, М. Носко, О. Семенов, М. Солдатенко та ін.);

– обґрунтовано основні проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах розвитку інформаційного суспільства (О. Акімова, Н. Глузман, О. Дубасенюк, А. Крижановський, О. Пометун, О. Савченко, Л. Хомич та ін.);

– висвітлено теоретико-практичні засади ефективності використання інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення в

освітньому процесі (В. Биков, І. Богданова, М. Жалдак, В. Лапінський, С. Литвинова, Н. Морзе, О. Семеніхіна та ін.);

– схарактеризовано сутність електронних освітніх ресурсів та надано їхню класифікацію (В. Вембер, Л. Гризун, О. Кузьмінська та ін.), застосування електронних освітніх ресурсів у навчанні школярів (М. Беляєв, О. Власій, В. Гришкун, В. Гура, О. Дудка та ін.), вимоги до проектування ігрових освітніх ресурсів (О. Мельник), особливості підготовки вчителів засобами електронних освітніх ресурсів (О. Удовиченко та ін.), в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО (Н. Бахмат);

– уточнено окремі аспекти впровадження у початкову школу електронних дидактичних матеріалів (О. Кивлюк, Г. Краснова, Г. Лаврентьева, О. Микитюк, Н. Олефіренко, Н. Янц, Д. Махер (D. Maher), Р. Фелпс (R. Phelps), Н. Юрейн (N. Urane), М. Лі (M. Lee) та ін.);

– розкрито окремі питання підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання спеціалізованих засобів електронної лінгвометодики (І. Хижняк); застосування різних, у т.ч. електронних засобів навчання (М. Бойко, С. Буртовий, Л. Дзюба-Шпурик, А. Коломієць, Л. Петухова та ін.).

Аналіз наукових праць засвідчив, що на рівень професійної діяльності вчителя, у т.ч. учителя початкової школи, істотно впливає його готовність до використання інформаційних технологій в процесі учіння. Науковці сходяться в єдиній думці, що з поступовим розвитком комп'ютерного забезпечення, поширенням портативних пристроїв, у яких передбачено можливість оперативного одержання інформації різних форматів, учителям необхідно максимально використати їхній потенціал для розвитку інтелектуальних і творчих можливостей учнів. Водночас аналіз педагогічних досліджень засвідчує безсистемність наукових розвідок щодо підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Актуальність означеної проблеми зумовлена низкою наявних *суперечностей* між:

– вимогами суспільства до навчання учнів початкових класів з урахуванням рівня розвитку інформаційних технологій, засобів і ресурсів та реальним станом підготовки вчителів початкової освіти до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

– поширеністю електронних освітніх ресурсів в освітній галузі та недостатньою обґрунтованістю моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до їх використання у професійній діяльності;

– потребою підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності та відсутністю відповідного методичного супроводу такої підготовки.

Отже, актуальність проблеми, її соціально-педагогічне значення та недостатня теоретична й практична розробленість, необхідність подолання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дослідження «**Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності**».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження проводилося у межах кількох науково-дослідних проєктів, які виконувалися на замовлення МОН на базі Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка: кафедри інформатики «Використання інформаційних технологій в освіті» (номер державної реєстрації № 0111U005734, 2014-2017 рр.), де авторкою визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності; кафедри дошкільної і початкової освіти «Формування професійної компетентності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів та вчителів початкових класів» (державний реєстраційний № 0116U000897, 2016-2020 рр.), де авторкою теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Тему дослідження затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (протокол № 2 від 24 вересня 2012 року).

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Предмет дослідження – модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Мета дослідження зумовила необхідність вирішення низки завдань:

1) визначити стан розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

2) уточнити сутність категорії «готовність майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності», схарактеризувати компоненти готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

3) науково обґрунтувати та розробити модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

4) визначити критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

5) експериментально перевірити ефективність моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Для досягнення мети і реалізації завдань дослідження застосовано такі **методи дослідження:**

- *теоретичні:*

- аналіз монографій, дисертаційних досліджень, статей, матеріалів науково-практичних конференцій, психолого-педагогічної, методичної, спеціальної літератури з проблем професійної підготовки вчителів, впровадження інформаційних технологій, законодавчої та нормативної документації з питань вищої освіти та професійної підготовки, узагальнення й систематизація вітчизняного та зарубіжного досвіду використання електронних освітніх ресурсів у процесі підготовки і професійної діяльності вчителів початкової школи з метою визначення стану теоретичної розробленості проблеми;

- порівняння і зіставлення позицій науковців для з'ясування сутнісних характеристик категорій «готовність» і «підготовка», «ЕОР» і «електронний підручник», «мультимедійні засоби» і «педагогічні програмні засоби»;

- термінологічний і структурно-логічний аналіз для визначення поняттєво-категорійного апарату дослідження, тлумачення категорії «готовність до використання ЕОР», характеристики діагностичного апарату дослідження;

- моделювання для розробки моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

- *емпіричні:*

- педагогічне анкетування, опитування, бесіди з викладачами, учителями, студентами, спостереження за процесом і результатами професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи з метою визначення стану практичної розробленості проблеми;

- педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності розробленої моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

- *методи математичної статистики для кількісного та якісного аналізу результатів педагогічного експерименту.*

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *уперше* розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності, яка включає взаємопов'язані структурні блоки (теоретико-методологічний, змістово-процесуальний та оцінно-результативний), в яких уточнено методологічні підходи (системний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, технологічний) та принципи (загально-дидактичні та специфічні – мультимедійності, неперервності, орієнтації на застосування ЕОР, зв'язку навчання з життям, суб'єктності, рефлексивності, доцільності, міждисциплінарної інтеграції, створення електронного освітнього середовища), педагогічні умови (стимулювання потреби використовувати ЕОР в освітньому процесі початкової школи; формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання ЕОР у професійній діяльності; створення у ЗВО

інформаційно-освітнього середовища через включення ЕОР до різних дисциплін; заохочення майбутніх учителів початкової школи до створення авторських ЕОР у процесі педагогічної практики), форми (проблемна лекція, лекція-візуалізація, практичні заняття, лабораторні заняття, тренінги, робота в групах і парах, педагогічна практика), методи (створення ситуації зацікавленості, проблемне навчання, проєктні, інтерактивні, ігрові, кейс-технології) й засоби (мультимедійні посібники, відеолекції, комп'ютерні ігри, навчальні фільми, тестувальні програми, презентації, ЕОР), що забезпечують підготовку майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

– теоретично обґрунтовано структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, методичний, рефлексивний) готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

– *уточнено* поняття «готовність майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності» (складне особистісне утворення, яке інтегрує ціннісні установки, мотиви до використання ЕОР у професійній діяльності, знання про ЕОР та напрями їх використання в освітньому процесі початкової школи, уміння добирати ЕОР та здійснювати відповідний методичний супровід уроків, прагнення до самовдосконалення щодо використання ЕОР та прогнозування ефективності їх використання з метою успішного виконання професійних завдань);

– *визначено* критерії (особистісний, знаннєвий, творчо-діяльнісний, поведінковий), показники (мотивація до використання ЕОР; знання про ЕОР та шляхи їх використання у початковій школі; уміння використовувати ЕОР; самоаналіз, здатність до самонавчання) та схарактеризовано рівні (низький, середній, високий) готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності;

– *подальшого розвитку* набули теоретичні й методичні положення щодо вдосконалення змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці та впровадженні у процес професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: методичного супроводу вибіркового курсу «ЕОР у роботі вчителя початкової школи», «Використання логічних комп'ютерних ігор у професійній діяльності вчителя початкової школи» (робочі програми, лекції, дидактичні матеріали для практичних, семінарських і лабораторних занять); діагностичний інструментарій для визначення рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності (авторські завдання для комп'ютерного тестування за показником «Знання про ЕОР та шляхи їх використання у початковій школі», творчі завдання за показником «Уміння використовувати ЕОР», індивідуальне завдання зі створення пакету ЕОР за показником «Здатність до самонавчання»).

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у системі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, у системі підвищення кваліфікації вчителів початкової школи, для розробки освітніх програм, нормативних та варіативних курсів та спецкурсів, при підготовці кваліфікаційних (курсівих, дипломних та магістерських) робіт з проблем професійної підготовки вчителів початкової школи та використання електронних освітніх ресурсів у процесі навчання.

Результати дослідження *упроваджено* в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка №546 від 07.02.2020 р.), Приватної установи «Вищий навчальний заклад «Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт-Хана» (довідка №50 від 05.03.2020 р.), Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (довідка №38/16 від 12.09.2019 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка №517 від 05.12.2019 р.), Східноєвропейського національного університету імені Володимира Даля (довідка №138-01 від 20.12.2019 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка №1358 від 27.02.2020 р.).

Особистий внесок здобувача полягає у статистичному аналізі стану розробленості проблеми у статті [3]; у описанні форм, методів і засобів підготовки вчителів до використання ЕОР у початковій школі [4].

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та результати проведеного дослідження апробовані на наукових заходах різних рівнів, зокрема, *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Україна майбутнього: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку» (Суми, 2019 р.); «Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці, бізнесі» (Бердянськ, 2019 р.); «Економіка, управління, освіта і наука: трансфер теорії і практики в умовах цифрової глобалізації» (Мелітополь, 2020 р.); *усеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми розвитку освіти в Україні»* (Суми, 2018 р.).

Матеріали дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-методичних та аспірантських семінарах кафедри інформатики, а також на засіданнях Лабораторії використання ІТ в освіті Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (2015-2019 рр.).

Публікації. Основні наукові положення дисертаційної роботи опубліковано в 10 наукових працях (8 з них – одноосібних): 5 статей у фахових виданнях України, 1 стаття у закордонному періодичному науковому виданні, 4 наукові праці апробаційного характеру.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (312 найменувань, із них 32 – іноземною мовою) та 11 додатків на 43 сторінках. Дисертація містить 21 таблицю, 51 рисунок.

Загальний обсяг дисертації становить 277 сторінок, із них основний текст – 179 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету й завдання, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

У *першому розділі «Теоретичні основи підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності»* визначено стан розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності, уточнено сутність категорії «готовність майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності», схарактеризовано компоненти готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності

На підставі аналізу науково-педагогічних джерел з проблем професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи (О. Дубасенюк, С. Мартиненко, Д. Пащенко, М. Ковальчук та ін.) встановлено, що така підготовка сьогодні обумовлена динамічними перетвореннями, які відбуваються в соціально-економічній, політичній сфері суспільства та у сфері освіти. Започатковані освітні реформи в Україні (Концепція «Нова українська школа» (2016 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020р.)) узгоджуються з європейськими трендами підготовки вчителів використовувати інформаційні технології у професійній діяльності (M. Kathleen, G. Kiedrowicz, S. Koziej, I. Jaros, G.Molnar, W. Opracsik та ін.) на етапі початкової школи.

Інформаційні технології в освіті асоціюють з доступом до мережі Інтернет та електронними засобами навчання, серед яких окрему нішу займають електронні освітні ресурси (ЕОР) як потенційно важливий інструмент роботи вчителя та поширений у світі засіб навчання. Водночас аналіз і систематизація результатів вітчизняних наукових досліджень свідчить про фрагментарність напрацьовань щодо підготовки вчителя початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності.

Систематизація опрацьованої психолого-педагогічної та науково-методичної літератури та її узагальнення дозволили встановити, що *під електронними освітніми ресурсами дослідники розуміють навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали і засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективно організації освітнього процесу.*

До ЕОР відносимо електронні навчальні видання, у т.ч. електронні підручники, електронні засоби навчального призначення, комп'ютерні навчальні системи, педагогічні програмні засоби, електронні навчально-методичні матеріали.

Обґрунтовано, що серед можливих напрямів використання ЕОР у початковій школі наявні: наочний супровід розповіді вчителя; використання ЕОР як одного із пріоритетних джерел одержання інформації, дидактичного засобу розвитку індивідуальних якостей дитини (логіка, швидкість реакції, розвиток умінь і навичок лічби, написання електронних повідомлень, навички порівняння, зіставлення, оцінки, узагальнення, систематизації тощо), як самостійного освітнього ресурсу (разом із супровідними дидактичними матеріалами); використання ЕОР як електронного середовища навчання.

Узагальнення результатів теоретичних досліджень щодо формування готовності вчителя до певного виду діяльності, термінологічний та структурно-логічний аналіз категорій «готовність», «підготовка», «професійна готовність» у контексті підготовки вчителя початкової школи дали підстави трактувати *готовність майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності як складне особистісне утворення, яке інтегрує ціннісні установки, мотиви до використання ЕОР у професійній діяльності, знання про ЕОР та напрями їх використання в освітньому процесі початкової школи, уміння добирати ЕОР та здійснювати відповідний методичний супровід уроків, прагнення до самовдосконалення щодо використання ЕОР та прогнозування ефективності їх використання з метою успішного виконання професійних завдань.*

За результатами структурного аналізу схарактеризовано чотири компоненти готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності:

мотиваційний – поєднує мотиви, ціннісні настанови і потреби майбутнього вчителя у використанні ЕОР для навчання, виховання й розвитку молодших школярів, реалізації їхніх здібностей і можливостей;

когнітивний – включає знання про ЕОР та напрями їх використання в освітньому процесі початкової школи;

методичний – включає комплекс методичних умінь, які забезпечують ефективне використання ЕОР у професійній діяльності;

рефлексивний – охоплює: вміння майбутнього вчителя критично аналізувати й оцінювати педагогічну ефективність використання ЕОР; контролювати дотримання комплексу вимог, що ставляться до ЕОР в навчанні молодших школярів; оцінювати результат використання ресурсу в освітньому процесі; зіставляти власну обізнаність із інструментальними засобами створення ЕОР та педагогічним досвідом їх застосування в освітньому процесі початкової школи.

Рефлексивний компонент включає також особистісні якості вчителя (адаптивність, бажання досягти ефективного результату, прагнення до творчого пошуку), які забезпечують поточну реалізацію педагогічної діяльності і є підґрунтям для подальшої творчої самореалізації та професійного самовдосконалення.).

Обґрунтовано, що *формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності є комплексним процесом педагогічного впливу на особистість майбутнього фахівця, який ґрунтується*

на усвідомленні важливості використання ЕОР та передбачає результатом позитивну динаміку сформованості усіх компонентів готовності до використання ЕОР у професійній діяльності.

Таким чином, у першому розділі подано вирішення першого та другого завдань дослідження.

У другому розділі **«Моделювання процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності»** науково обґрунтовано та розроблено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Вивчення сутності методологічних підходів щодо професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи сприяло обґрунтуванню методологічної основи дослідження, яку складають системний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, технологічний *підходи*. Схарактеризовано низку загальнодидактичних (проблемності, активності і свідомості навчання; систематичності і послідовності навчання; науковості та доступності; наочності навчання; формування як алгоритмічних, так і евристичних прийомів розумової діяльності; систематичного розвитку основних видів мислення: наочно-дійового, наочно-образного і абстрактного; індивідуалізації і диференціації) та специфічних (мультимедійності, неперервності, орієнтації на застосування ЕОР, зв'язку навчання з життя, суб'єктності, рефлексивності, доцільності, міждисциплінарної інтеграції, створення електронного освітнього середовища) *принципів* навчання.

На основі методу моделювання з урахуванням кваліфікаційних вимог до учителя початкової школи, професійного стандарту вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти, освітніх програм спеціальності «Початкова освіта» було розроблено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності (рис. 1).

Теоретико-методологічний блок моделі у вираженні мету (формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності), методологічні підходи та принципи підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності.

У *змістово-процесуальному блоці* моделі представлено низку педагогічних умов, зокрема: стимулювання потреби використовувати ЕОР в освітньому процесі початкової школи; формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання ЕОР у професійній діяльності; створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища через включення ЕОР до різних дисциплін; заохочення майбутніх учителів початкової школи до створення авторських ЕОР у процесі педагогічної практики.

Урахування педагогічних умов зумовило вдосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: включення у процес вивчення дисциплін «Педагогіка», «Дидактика», «Історія педагогіки», «Основи педагогічної майстерності», «Педагогічні технології у початковій школі», «Методика застосування комп'ютера при викладанні предметів

Теоретико-методологічний блок

Мета:

формування готовності майбутніх вчителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності

Підходи:

- системний
- особистісно-орієнтований
- діяльнісний
- компетентнісний
- технологічний

Принципи:

- загальних дидактичних: проблемності, активності і свідомості навчання; систематичності і послідовності навчання; науковості та доступності; наочності; формування алгоритмічних і евристичних прийомів розумової діяльності; систематичного розвитку основних видів мислення; принципи індивідуалізації і диференціації;
- специфічних: мультимедійності; неперервності; орієнтації на застосування ЕОР; зв'язку навчання з життям; суб'єктності; рефлексивності; міждисциплінарної інтеграції; доцільності; створення електронного освітнього середовища

Змістово-процесуальний блок

Педагогічні умови :

- 1) стимулювання потреби використовувати ЕОР в освітньому процесі початкової школи;
- 2) формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання ЕОР у професійній діяльності;
- 3) створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища через включення ЕОР до різних дисциплін;
- 4) заохочення майбутніх учителів початкової школи до створення авторських ЕОР у процесі педагогічної практики

Зміст:

- *доповнення дисциплін*
«Педагогіка», «Дидактика», «Історія педагогіки», «Основи педагогічної майстерності», «Педагогічні технології у початковій школі», «Методика застосування комп'ютера техніки при викладанні предметів шкільного курсу», «Інноваційні технології навчання», «Методика навчання у початковій школі» інформаційними модулями про ЕОР
- *спецкурси*
«ЕОР у роботі вчителя початкової школи» та «Використання логічних комп'ютерних ігор у професійній діяльності вчителя початкової школи»

Форми:

- проблемна лекція
- лекція-бінар
- лекція-візуалізація
- змішане навчання
- семінарські заняття
- практичні заняття
- лабораторні заняття
- педагогічна практика
- тренінги

Методи:

- позитивний приклад
- самостійна робота із використанням мультимедіа
- інтерактивні
- робота в групах і парах
- ігрові
- проєктні
- проблемні
- кейс-технології

Засоби:

- мультимедійні посібники
- відео-лекції
- комп'ютерні ігри
- навчальні фільми
- тестувальні програми
- презентації
- індивідуальні науково-дослідні завдання
- ЕОР

Оцінно-результативний блок

Компоненти:	Мотиваційний	Когнітивний	Методичний	Рефлексивний	
Критерії:	Особистісний	Знавсвий	Творчо-діяльнісний	Поведінковий	
Показники:	Мотивація до використання ЕОР	Знання про ЕОР та шляхи їх використання у початковій школі	Уміння використовувати ЕОР	Самоаналіз Здатність до самонавчання	
Рівні:	Низький	→	Середній	→	Високий
Результат:	позитивна динаміка рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності				

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності

шкільного курсу», «Інноваційні технології навчання», «Методика навчання у початковій школі» окремих інформаційних модулів, що висвітлюють різні аспекти використання ЕОР в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти, а також запровадження варіативних спецкурсів «ЕОР у роботі вчителя початкової школи» та «Використання логічних комп'ютерних ігор у професійній діяльності вчителя початкової школи».

Дотримання педагогічних умов потребувало вибору *форм* (проблемна лекція, лекція-бінар, лекція-візуалізація, змішане навчання, семінарські заняття, практичні заняття, лабораторні заняття, тренінги, робота в групах і парах; проєкти; педагогічна практика), *методів* (створення ситуації зацікавленості, проблемне навчання, позитивний приклад, інтерактивні, ігрові, кейс-технології) та *засобів* (мультимедійні посібники, відео-лекції, комп'ютерні ігри, навчальні фільми, тестувальні програми, презентації, віртуальні експерименти, ЕОР) навчання.

Оцінно-результативний блок моделі увиразнює діагностичний апарат дослідження: складові, критерії, показники й рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності. *Результатом* взаємодії усіх блоків моделі має бути позитивна динаміка у рівнях готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності.

Таким чином, у другому розділі подано вирішення третього завдання дослідження.

У *третьому розділі* «**Експериментальна перевірка ефективності моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності**» визначено критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності, а також експериментально перевірено ефективність моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності.

За результатами структурно-логічного аналізу категорії «готовність майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності» було розроблено діагностичний апарат дослідження: *особистісний критерій* (показник: мотивація до використання ЕОР), *знансвий критерій* (показник: знання про ЕОР та шляхи їх використання у початковій школі), *творчо-діяльсний критерій* (показник: уміння використовувати ЕОР) та *поведінковий критерій* (показники: самоаналіз; здатність до самонавчання).

Розроблений діагностичний інструментарій надав можливість схарактеризувати рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності: *низький, середній, високий*.

У педагогічному експерименті (2017-2019 рр.) було залучено 298 студентів, майбутніх учителів початкової школи: 152 особи у контрольній групі (КГ), 146 осіб – у експериментальній групі (ЕГ), а також 54 учителі початкових класів з досвідом роботи не менше 3-х років та 32 викладачі закладів вищої освіти.

Навчання в ЕГ на відміну від КГ тривало з урахуванням визначених педагогічних умов та розробленого методичного забезпечення.

Стимулювання потреби використовувати ЕОР в освітньому процесі початкової школи (*перша педагогічна умова*) реалізовувалося через активне залучення цих засобів у навчальну діяльність студентів, організацію самостійної роботи, проєктну діяльність, постановку додаткових завдань педагогічної практики. Заняття організовувалися із застосуванням ЕОР, студентам пропонували для обговорення педагогічні проблемні ситуації, які стосувалися упровадження ЕОР у освітній процес початкової школи. Дотримання цієї умови забезпечувало формування мотиваційного компоненту готовності майбутніх учителів через проведення проблемних лекцій і семінарів та набуття умінь використовувати ЕОР на заняттях з фахових дисциплін.

Формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання ЕОР у професійній діяльності (*друга педагогічна умова*) відбувалося у процесі вивчення фахових дисциплін і педагогічної практики. Особливу увагу приділяли формуванню вмінь обґрунтованого використання ЕОР у навчанні молодших школярів, урахуванню психофізіологічних вимог щодо сприйняття електронних навчальних матеріалів учнями, а також використанню комп'ютерних ігор з розвивальною метою. Так, було розроблено й запропоновано вибірковий курс «Використання логічних комп'ютерних ігор у професійній діяльності вчителя початкової школи», де розглянуто типологію комп'ютерних ігор (зокрема, комп'ютерні ігри на логіку, на математичні розрахунки, на складання слів, на уважність, на зіставлення тощо). Одним із результатів його вивчення було створення студентом збірки комп'ютерних ігор для початкової школи.

Побудова у ЗВО інформаційно-освітнього середовища через включення ЕОР до різних дисциплін (*третьа педагогічна умова*) досягалась за допомогою створення е-банку наукових і навчально-методичних матеріалів, пов'язаних із розробкою та застосуванням ЕОР у початковій школі, через модернізацію змісту фахових дисциплін (дисципліна «Основи педагогіки початкової освіти» доповнена модулем «Потенціал ЕОР у забезпеченні особистісно-орієнтованого навчання молодших школярів»; «Історія педагогіки» – «Ретроспектива залучення ІТ в початкову освіту»; «Основи педагогічної майстерності» – «Інформатична компетентність як складник педагогічної майстерності вчителя початкової школи»; «Педагогічні технології у початковій школі» – «Моделювання освітнього процесу з використанням ЕОР»), наданням студентам доступу до дистанційних курсів «ЕОР в роботі вчителя початкової школи», запровадженням змішаного навчання з використанням відео-лекцій, навчальних фільмів, програм комп'ютерного тестування тощо.

Підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення авторських ЕОР (*четверта педагогічна умова*) здійснювалася у процесі вивчення дисциплін «Методика навчання у початковій школі» (додатковий модуль «Використання ЕОР в організації та проведенні занять з предмету в початковій школі»), а також «Інформатика у початковій школі», зміст якого також доповнено матеріалами, зорієнтованими на формування вмінь розробляти й

використовувати електронні дидактичні матеріали. Відпрацювання таких умінь відбувалося під час лабораторних занять та тренінгів. Провідними методами навчання при цьому були робота в групах і парах та кейс-технології.

Результати експериментального навчання перевірялися визначеними у діагностичному інструментарії методиками на початку (констатувальний етап) та наприкінці (результативний етап) педагогічного експерименту (табл.1). Позитивна динаміка спостерігається в обох групах, але в експериментальній групі більш інтенсивно. Статистичний аналіз результатів за критерієм Стьюдента оцінки середніх підтвердив статистичну відмінність середніх балів у ЕГ (вищий) від КГ (нижчий) на рівні значущості 0,05.

Таблиця 1

Динаміка рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності, (%)

<i>Критерій та показник</i>	<i>Рівні сформованості</i>	<i>КГ</i>	<i>ЕГ</i>
Особистісний критерій			
Мотивація до використання ЕОР	Низький	-15,7	-17,1
	Середній	9,8	-1,4
	Високий	5,9	18,5
Знаннєвий критерій			
Знання про ЕОР та шляхи їх використання у початковій школі	Низький	-30,9	-34,2
	Середній	11,2	5,5
	Високий	19,7	28,7
Творчо-діяльнісний критерій			
Уміння використовувати ЕОР	Низький	-28,3	-31,5
	Середній	4,6	4,1
	Високий	23,7	27,4
Поведінковий критерій			
Самоаналіз	Низький	-10,5	-17,2
	Середній	-8,6	-5,4
	Високий	19,1	22,6
Здатність до самонавчання	Низький	-19,8	-21,3
	Середній	-0,6	-5,4
	Високий	20,4	26,7

Позитивні зрушення за показником «Мотивація до використання ЕОР» визначені за методикою В. Каташева і обумовлені урахуванням першої педагогічної умови. Статистичний аналіз середніх для показника «Знання про ЕОР та шляхи їх використання у початковій школі» за результатами комп'ютерного тестування (авторські тести) у групах КГ і ЕГ показав кращу динаміку для ЕГ проти КГ (зокрема, 28,7% проти 19,7% на високому рівні), що пояснюємо цілеспрямованим формуванням відповідних знань, умінь і навичок щодо використання ЕОР у професійній діяльності (друга педагогічна умова). Урахування третьої педагогічної умови, вважаємо, стало визначальним для

динаміки рівнів готовності за показником «Уміння використовувати ЕОР» у ЕГ (27,4% у ЕГ проти 23,7% у КГ на низькому рівні). Показники поведінкового критерію у ЕГ та КГ також набули позитивної динаміки, але статистично більшою вона виявилася у ЕГ, що пояснюємо дотриманням четвертої педагогічної умови про заохочення майбутніх учителів початкової школи до створення авторських ЕОР (мультимедійний супровід нової теми, створення відео на підтримку вивчення теми, розробка дидактичних, у т.ч. тестових електронних матеріалів, розробка навчальних плакатів, схем, узагальнюючих таблиць, карт тощо).

За результатами педагогічного експерименту зросла кількість майбутніх учителів початкової школи, які мають стійке позитивне ставлення до ЕОР у системі власних ціннісних орієнтацій, високий рівень знань з ЕОР, впевнено і доцільно їх застосовували у практичній діяльності, характеризуються навичками прогнозування та передбачення результатів використання ЕОР у початковій школі, самооцінки та аналізу професійної роботи. Студенти уміли критично оцінити освітній ресурс у контексті обраних форм і методів навчання, усвідомлювали потребу постійного аналізу ЕОР та технологій їх використання, не боялися експериментувати із залученням ЕОР та охоче обговорювали власні успіхи й помилки з метою осмислення педагогічних інновацій.

Отже, аналіз результатів проведеного експерименту засвідчив успішність реалізації авторської моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності.

Таким чином, у третьому розділі подано вирішення п'ятого завдання дослідження.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й практичне розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності. У процесі дослідження було вирішено усі поставлені завдання. Отримані позитивні результати дали змогу зробити такі висновки.

1. Визначено стан розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. Встановлено, що наявні науково-педагогічні розвідки більшою мірою стосуються підготовки вчителів-предметників до використання ІТ у професійній діяльності і не акцентують увагу на особливостях професійної підготовки вчителів до використання ЕОР у початковій школі. Водночас в українському суспільстві наявний запит на якісну початкову освіту, яка враховує активний розвиток комп'ютерних засобів, поширення електронних освітніх ресурсів та їхнє використання в освітній галузі.

2. Уточнено сутність категорії «готовність майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності» як складне особистісне утворення, яке інтегрує ціннісні установки, мотиви до використання ЕОР у професійній діяльності, знання про ЕОР та напрями їх використання в освітньому процесі початкової школи, уміння

добирати ЕОР та здійснювати відповідний методичний супровід уроків, прагнення до самовдосконалення щодо використання ЕОР та прогнозування ефективності їх використання з метою успішного виконання професійних завдань.

Схарактеризовано компоненти готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності: мотиваційний, методичний, рефлексивний.

3. Теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності, яка базується на системному, особистісно-орієнтованому, діяльнісному, компетентнісному, технологічному підходах, передбачає урахування загальнодидактичних і специфічних (мультимедійності, неперервності, орієнтації на застосування ЕОР, зв'язку навчання з життя, суб'єктності, рефлексивності, доцільності, міждисциплінарної інтеграції, створення електронного освітнього середовища) принципів навчання, удосконалення змісту професійної підготовки, форм, методів і засобів навчання, а також педагогічних умов (стимулювання потреби використовувати ЕОР в освітньому процесі початкової школи; формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання ЕОР у професійній діяльності; створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища через включення ЕОР до різних дисциплін; заохочення майбутніх учителів початкової школи до створення авторських ЕОР у процесі педагогічної практики).

4. Визначено критерії та показники готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності: особистісний критерій (показник: мотивація), знансвий критерій (показник: знання про ЕОР та шляхи їх використання у початковій школі), творчо-діяльнісний критерій (показник: уміння використовувати ЕОР) та поведінковий критерій (показники: самоаналіз; здатність до самонавчання). На основі критеріїв та показників схарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності (низький, середній, високий).

5. Експериментально перевірено ефективність моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. Статистичний аналіз результатів педагогічного експерименту на рівні значущості 0,05 підтверджує позитивні зрушення за кожним із обраних показників. У ЕГ найбільшої динаміки (– 34,2%) набув адаптивний рівень за показником «Знання про ЕОР та шляхи їх використання у початковій школі» (вона обумовила позитивну динаміку 5,5% активно-дійового та 28,7 творчого рівнів), що пояснюємо вдалим вибором методів навчання та урахуванням другої педагогічної умови. Найнижчу в абсолютному вимірі динаміку (– 17,1%) для адаптивного рівня зафіксовано за показником «Мотивація до використання ЕОР». Пояснюємо це тим, що сучасна молодь усвідомлює цінність та важливість опори на ІТ та ЕОР у професійній діяльності. За результатами педагогічного експерименту відзначено важливість заохочення майбутніх учителів початкової школи до створення авторських ЕОР

у процесі педагогічної практики, що підтверджено статистично показником «Уміння використовувати ЕОР»: його динаміка склала 31,5% з низького у високий рівні.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми і потребує подальших наукових розвідок за такими напрямками: підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації самостійної роботи молодших школярів з використанням ЕОР; підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у системі післядипломної освіти; розвиток у майбутніх учителів початкової школи умінь використовувати ЕОР у процесі вивчення інформатичних дисциплін, в умовах неформальної та інформальної освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ З ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Бобровицька С.Ф. Електронні освітні ресурси та їх використання у початковій школі. *Фізико-математична освіта*. 2018. Вип. 1(15). Ч. 3. С. 6-10.

2. Бобровицька С.Ф. Модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності. *Фізико-математична освіта*. 2019. Вип. 4(22). Ч. 2. С. 73-78.

3. Бобровицька С.Ф., Семеніхіна О.В. Стан професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. *Педагогіка та психологія*. 2019. Вип. 61. С. 14-25.

4. Семеніхіна О.В., Бобровицька С.Ф. Особливості практичної підготовки вчителів до використання ЕОР у початковій школі. *Фізико-математична освіта*. 2020. Вип. 1(23). Ч. 2. С. 72-77.

5. Бобровицька С.Ф. Методологічні основи підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 70, Т. 1. С. 146-150.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

6. Bobrovytska S.F. Preparation of future primary school teachers for the use of electronic educational resources in professional activities. *International Scientific Journal «Future Science: Youth Innovations Digest»*. 2019. Volume 3, Issue 3. P. 15-19.

Опубліковані праці апробаційного характеру

7. Бобровицька С.Ф. Вплив електронних освітніх ресурсів на підготовку сучасного вчителя початкової школи. *Актуальні проблеми розвитку освіти в Україні* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Суми, 28 вересня 2018 р.). Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2018. С. 55-57.

8. Бобровицька С.Ф. Проблема готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування ЕОР у професійній діяльності. *Україна майбутнього: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку* : матеріали міжнародного науково-практичного форуму (м. Суми, 13-15 вересня 2019 р.). Суми, 2019. С. 115-116.

9. Бобровицька С.Ф. До питання використання майбутніми учителями початкової школи ЕОР у педагогічній діяльності. *Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці, бізнесі* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Бердянськ, 16-18 вересня 2019 р.). Бердянськ, 2019. С. 44-45.

10. Бобровицька С.Ф. Підготовка майбутніх учителів початкової школи, здатних використовувати ЕОР у професійній діяльності, як важливе завдання професійної освіти. *Економіка, управління, освіта і наука: трансфер теорії і практики в умовах цифрової глобалізації* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 14-15 січня 2020 р.). Мелітополь, 2020. С. 125-127.

АНОТАЦІЇ

Бобровицька С.Ф. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. – Суми, 2020.

Дисертаційне дослідження присвячене проблемі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. Обґрунтовано, що результатом такої підготовки виступає готовність майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності, формування якої розглянуто як комплексний процес педагогічного впливу на особистість майбутнього вчителя початкової школи, що ґрунтується на моделі відповідної підготовки та урахуванні чотирьох педагогічних умов. Розроблено діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів готовності (адаптивний, активно-дійовий, творчий). Наведено результати статистичного аналізу даних педагогічного експерименту, які підтверджують ефективність запропонованої моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності.

Ключові слова: майбутні учителі початкової школи; електронні освітні ресурси; професійна підготовка; готовність; готовність до використання ЕОР; модель.

Бобровицкая С.Ф. Подготовка будущих учителей начальной школы к использованию электронных образовательных ресурсов в профессиональной деятельности. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Сумской государственной педагогический университет имени А.С.Макаренко. – Сумы, 2020.

Диссертационное исследование посвящено проблеме подготовки будущих учителей начальной школы к использованию электронных образовательных

ресурсов в профессиональной деятельности. Обосновано, что результатом такой подготовки выступает готовность будущих учителей начальной школы к использованию ЭОР в профессиональной деятельности, формирование которой представлено как комплексный процесс педагогического воздействия на личность будущего учителя начальной школы, основанный на модели соответствующей подготовки и учете четырех педагогических условий. Разработан диагностический инструментарий для оценки уровней готовности. Приведены результаты статистического анализа данных педагогического эксперимента, подтверждающие эффективность разработанной модели подготовки будущих учителей начальной школы к использованию ЭОР в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: будущие учителя начальной школы, электронные образовательные ресурсы, профессиональная подготовка, готовность, готовность к использованию ЭОР, модель.

Bobrovytska S.F. Preparation of future primary school teachers for the use of electronic educational resources in professional activities. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis on competition of a scientific degree of for candidate of pedagogical sciences (PhD) on a specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. – Sumy, 2020.

The dissertation research is devoted to the problem of preparation of future primary school teachers to use electronic educational resources in professional activity.

In this work identified:

electronic educational resources are educational, scientific, informational, reference materials and tools developed in electronic form and presented on media of any type or placed in computer networks, which are reproduced by electronic digital technical means and necessary for the effective organization of educational process;

areas of use of electronic educational resources in primary school: visual support of the teacher's story; use of electronic educational resources as a leading source of information; use of electronic educational resources as a didactic tool for the development of individual qualities of the child (logic, speed of reaction, development of numeracy skills, writing e-mails, skills of comparison, comparison, evaluation, generalization, systematization, etc.); use of electronic educational resources as an independent educational resource (together with accompanying didactic materials); use of electronic educational resources as an e-learning environment;

the essence of the category “the readiness of future primary school teachers to use electronic educational resources in their professional activities” as a complex personal education that integrates value attitudes, motives for using electronic educational resources in professional activities, knowledge about electronic educational resources and directions of their use in the educational process of primary school, the ability to select electronic educational resources and carry out the

appropriate methodological support for lessons with their use, the desire for self-improvement in the use of electronic educational resources and forecasting the effectiveness of their use in order to successfully fulfill professional tasks;

components of the readiness of future primary school teachers to use electronic educational resources in their professional activities: motivational, methodological, reflective;

criteria and indicators of the readiness of future primary school teachers to use electronic educational resources in their professional activities: personality criterion (indicator: motivation), knowledge criterion (indicator: knowledge about electronic educational resources and ways of using them in primary school), creative-activity criterion (indicator: skill use electronic educational resources) and behavioral criterion (indicators: introspection, self-learning ability);

the levels of readiness of future primary school teachers to use of electronic educational resources in their professional activities (low, medium, high);

formation of readiness of future primary school teachers to use electronic educational resources in professional activities is a complex process of pedagogical influence on the personality of the future specialist, which is based on awareness of the importance of using electronic educational resources and provides positive dynamics of all components of readiness for use of electronic educational resources in professional activities.

In this work theoretically justified:

a model of training future primary school teachers for the use of electronic educational resources in professional activities, which is based on systemic, personality-oriented, activity-based, competence-based, technological approaches, provides for taking into account general didactic and specific principles (principles of multimedia, continuity, orientation to the use of electronic educational resources, communication learning with life, subjectivity, reflexivity, expediency, interdisciplinary integration, creating an electronic educational environment), improving the content of vocational training, forms, methods and means of teaching, as well as pedagogical conditions (stimulating the need to use electronic educational resources in the educational process of elementary school, the formation of relevant knowledge, skills in the use of electronic educational resources in professional activities, the creation of an information and educational environment in the university by including electronic educational resources in different disciplines; encouragement of future teachers her elementary school to the creation of electronic educational resources in the process of teaching practice).

Stimulating the need to use electronic educational resources in the educational process of primary school (the first pedagogical condition) was realized through the active involvement of these tools in the educational activities of students, the organization of independent work, project activities, setting additional tasks of pedagogical practice.

The formation of knowledge, skills and abilities to use electronic educational resources in professional activities (the second pedagogical condition) took place in the process of studying professional disciplines and pedagogical practice.

The construction of information and educational environment through the inclusion of electronic educational resources in various disciplines (the third pedagogical condition) was achieved through the creation of e-bank scientific and educational materials related to the development and application of electronic educational resources in primary school, through modernization of professional disciplines.

The preparation of future primary school teachers for the creation of author's electronic educational resources (fourth pedagogical condition) was carried out in the process of studying the disciplines "Methods of teaching in primary school" and "Informatics in primary school".

The effectiveness of the model of training future primary school teachers for the use of electronic educational resources in professional activity has been experimentally tested.

Key words: future primary school teachers; electronic educational resources; professional training; readiness; readiness to use EED; model.